

Spyruoklės judėjimo matematinų modelių analizė 2

Matematinis modelis.

Nagrinėkime automobilio amortizatorių ir smūgio sugėrėjų matematinį modelį

$$m \frac{d^2 x}{dt^2} + \eta \frac{dx}{dt} + kx = P_m \sin\left(\frac{2\pi v}{D} t\right), \quad (1)$$

$$x(0) = x_0, \quad \frac{dx}{dt}(0) = v_0, \quad (2)$$

čia $m = 1000$ yra automobilio svoris,

$\eta = 1 \cdot 10^4$ – smūgio sugėrimo koeficientas,

k yra amortizatorių spyruoklės standumas, $1 \cdot 10^6 \leq k \leq 2 \cdot 10^6$.

P – kelio nelygumų poveikio jėgos stiprumas,

v yra automobilio greitis,

$D = 20$ – atstumas tarp dviejų kelio nelygumų keturų.

Automobilio pusiausvyros padėtį atitinka sprendinio reikšmė $x(t) = 0$.

Projekto užduotys.

1. Nagrinėkite sistemos vidinius svyravimus, po to kai automobilis pervažiuo kelio nelygumus. Visais atvejais $x(t) \rightarrow 0$, kai $t \rightarrow \infty$.

Išskirsime tris atvejus:

a) $0 < \eta < 2\sqrt{km}$ (per mažai slopinama sistema)

b) $\eta > 2\sqrt{km}$ (per stipriai slopinama sistema)

c) $\eta_c = 2\sqrt{km}$ (kritinis slopinimas)

Apibrėžiame tokias svarbias automobilio charakteristikas:

$p = \sqrt{\frac{k}{m}}$ yra sistemos nuosavųjų svyravimų dažnis.

η/η_c yra smūgio sugėrimo daugiklis.

2. Nagrinėsime periodinės išorinės jėgos poveikį:

$$f(t) = P_m \sin(\omega t).$$

Stacionarų automobilio atsilenkimą nuo pusiausvyros padėties, kai veikia jėga P_m , pažymėsime $d_m = P_m/k = 0.1m$.

Raskite lyties (1) atskirąjį sprendinį

$$x(t) = x_m \sin(\omega t - \phi).$$

Jis apršo taip vadinamus pastoviuosius (staacionarius) sistemos svyravimus, kai nebelieka pradinių sąlygų poveikio.

Raskite svyravimų amplitudės augimo daugiklį x_m/d_m , aptarkite nuo ko jis priklauso.

3. Automobilio parametrų optimizavimas.

Klientai pageidauja, kad automobilio pakabos sistema būtų per mažai slopinama.

Jeigu automobilis po kliūties yra išvestas iš pusiausvyros padėties ($x_0 > 0, v_0 = 0$), tai pirmą kartą jis turi kirsti pusiausvyros padėties tašką $x(t) = 0$ po $0.05s$. Kadangi m ir η jau yra fiksuoti, tai galime parinkti tik amortizatorių standumo koeficientą k .

Patikrinti, kokiame greičių intervale išorinių jėgų sukeltų svyravimų amplitudė yra nedidesnė už 0.2 m.